

T. O.
VIYANA ELÇİLİĞİ
Nu. 5818
Pol. III. Aş.
İlgilik : 1 mektup,
1 liste,
1 mektup.

K o p y a

Viyanâ : 9 Mayıs 1936
Ösü: Dr. Kvergiç hakkında.

Türk Dil Kurumu Başkanlığına

14 Nisan 1936 tarihli 241 sayılı yazılarına alınca Elçiliğe gelmesi için Dr. Kvergiç'e haber göndermiştim. Kendisi sıhhi vaziyetinden dolayı ancak bugün beni görmeye gelebildi.

Kendisine yukarıda tarih ve sayılı yazılı mektubunuzun maali anlattım. Bana Türk dilinin Asya ve Avrupa'daki bütün diğer büyük dillere menşe olduğu görüşüne olan imanının her zamankinden daha kuvvetli bulunduğu söyledi. Ben sonra çinli tungusca ve moğolca gibi uzak Asya dilleriyle meşgul olmasının sebebini ırsah etti. Dr. Kvergiç "eyi bilinmeyen bazı harici tesirlerle değişikliğe uğramış bulunan bu diller haddi zatında birer türk dilidir, ve bunlarda bugünkü türkçede mevcut olmayan bir çok kökler vardır. Ben bu kökleri tespit edip meydana çıkardıktan sonra bu geniş seviyeden türkçenin diğer büyük Avrupa ve Asya dilleri üzerindeki tesirini araştıracağım", dedi.

Kendisinin bugün Elçiliğe tevdi ettiği mektubu da yollıyorum Dr. Kvergiç bunda, "Türk fonemleri diksiyonerime bütün indo - jermen dillerinin toplu olarak mevcut bulunan fonemlerini ilâve edeceğim. Üzerinde çalışmakta olduğum diksiyoner böylece Dil Kurumunun isteğine tevfikatla tamam olacaktır. 2: Semit dillerine gelince, bunlar için üzerindeki çalışılmış kök diksiyonerleri yoktur. Evvelce türk dilleri için

yapılması bana havale edilmiş olan kolleksiyon gibi eksiksiz bir kolleksiyonun tanzimi büyük müşküllerle kargılaşmaktadır. Binaenaleyh, bu hususta gımdiden emniyetle bir vaidde bulunamayacağım. Ancak British Museum kütüphanesinde bir kaç hafta çalıştıktan sonra katî bir rapor yazabileceğim. Bu raporu ya Viyana Elçisine yahut Dil Kurumu Sekreterliğine göndereceğim. 3: Radloff'un, Pekarski'nin diksiyonerleriyle bağkalarının diksiyonerleri bütün Türk diyalektlerinin bütün kelimelerini ihtiva etmektedir. Bundan dolayı, bütün fonemlerin manalarıyla beraber bulunup tespit edilmesi için mühim hazırlayıcı mesaide bulunmam lâzımgelmıştır. 4: bana havale edilmiş olan etüdü /Dictionnaire des phonèmes/ Çınç - Dil teorisinin amacına uygun olacağını ve bu teori ile münasebettar olarak ortaya konulan delillere ve tablillere bir ilâve teşkil edeceğinin Ankaradaki Maarif Bakanlığına temin edilmesini rica ederim. İlişik olarak taksim ettiğim, başladığım etütleri gösterir listede de bu husustaki şüpheleri aydınlatacaktır", diyor.

Bahsi geçen listeyi laffen taksim ediyorum.

Dr. Kvergiç bu ayın yirmisinde Londra'ya gidiyor. Gönderilen 216 Şilinden kendisine 1000 Şilin verdim. Senedini taksim ediyorum. Kalan kısmını etüdümlü bitirdikten sonra vermeği düşünüyorum.

Derin saygılarımla sunarım.

Elçi
imza.....

H. P. KVERGIC
DOCTEUR ÈS LETTRES ORIENTALES
WIEN VI., GUMPENDORFERSTRASSE 9/17
TEL. B 24-8-28

Vienne, le 8. Janvier 35.

A la Présidence

de la Société de recherches linguistiques turques

A n k a r a

Messieurs,

J'ai l'honneur de vous accuser reçue de l'envoi que vous aviez bien voulu m'adresser. Je suis en train d'étudier à fond les études publiées qui m'intéressent vivement.

Je vous remercie pour l'aimable communication de ces études.

J'ai l'honneur de vous faire savoir que je viens de remettre la première partie de mes études Türk-Sumer à S. Exc. M. le ministre de Turquie à Vienne. La suite de ces études, terminées sous peu, a subi des changements à la suite des données de la Güneş-Dil-Teorisai.

Ce qui concerne les racines des langues Turques, il faut se rendre compte que l'ensemble de toutes les racines

H. F. KVERQIC
DOCTEUR ÈS LETTRES ORIENTALES
WIEN VI., OUMPENDORFERSTRASSE 9/IV
TEL. B 29-4-23

des langues turques s'élève à quelques 4000 vis à vis de l'ensemble de racines du groupe indoeuropéen avec quelques 1200 , c'est assez volumineux de sorte qu'il me faudra plusieurs mois pour rassembler tout sans défaut.

Je serai obligé de passer quelque temps aux bibliothèques de Budapest pour y recueillir ce qui me manque à Vienne.

Pour être complet un tel recueil des racines turques devra comprendre les racines des langues : proprement dites turques, ensuite du Sumer, en tant que publiés/, du Mongol, Mancu, des parlers Tunguz, des mots empruntés en Koréen provenant du Turk-Mancu, ceux du Japonais ; en seconde ligne, les racines du groupe finno-ougrien en entier, pour approfondir ^{la connaissance} des anciens rapports intimes entre le groupe turk et finno-ougrien, ensuite une liste des mots turks entré préhistoriquement dans les langues slaves, surtout le russe et l'ukrainien, une liste des mots-racines en ancien iranien, suspects d'être des très anciens emprunts du turk. Il me semble que un traitement pareil pourra éclaircir beaucoup les rapports préhistoriques entre des peuples turks et non-turks. Je fais allusions à ces rapports dans l'élément -K- de mon étude présentée.

Dans l'espérance de pouvoir servir ainsi la grande cause de la Nouvelle Turquie Kamaliste, veuillez agréer, Messieurs, l'expression de mes respects très distingués.

18. 1. 1936

C. Y. F.
H. F. Kverqic
Viyana Elitigine giden 38 sayili mektubhanligi 17. I. 36 CR

Viyana, 10 Ocak 1936 .

T. C.
VIYANA ELÇİLİĞİ

N: 5578

İlişik: 2

Türk dili tedkik cemiyeti başkanlığına

Dr. Kvergiç'e verilecek paranın kendisinden istediğimiz travail'in Elçiliğe tevdiinden evvel mi, yoksa ondan sonra mı verilmesi hakkındaki sorguma yüksek makamlarından gelen 14.12.1934 tarihli 1007 sayılı cevabı alınca zaten bu zatı Elçiliğe davet etmişdim . Bu aralık Kültür Bakanlığının telgrafı da geldi. Kvergiç'den aldığım pullu makbuzu ilişik olarak sunuyorum .

Kendisi bugün Elçiliğe ilişik olarak yolladığım mektub ile bir de 200 sayfayı geçen cildlenmiş ve makine ile yazılmış bir kitabı getirdi . Kitabın postada kaybolması ihtimalini göz önüne aldığımdan Kuriye ile göndermediği düşündüm . Bizim bu aralık Viyana'dan geçecek bir Kuriyemiz olmadığı için Avusturya Hariciyesine ve İngiltere Elçiliğine başvurudum . İngiliz Elçisi yarın Ankara'ya hareket edecek olan Kuriyesiyle kitabı makamınıza ulaştıracağını vadedti.

Arz eder, derin saygılarımı tekrarlardım , sayın hay .
6.9.36

C. Z. P.

A. C. Kist

15. I. 36 CR

18. I. 1936
38

45

İlişik: II

Mektup (P. et D.) ile
resmenat

İstikbalatınca
resmenat

Güneş-Dil teorisi eski Türk aslından olan milletlerin Anadolu'dan bütün dünya kültürlerinin ve bilhassa dünya dillerinin tekâmülü üzerine hâkimane bir surette nafiz oldukları ve bütün dillerin eski Sümer dilinden doğmuş ve eski Sümer diline bağlı diller olduğuna filolojik ve liguistik usullerle tesbiti kabil olduğunu nâtikdir. Bu yalnız Semitler ile Elenler gibi komşu milletlerin dilleri hakkında cari olmayıp aynı zamanda Arnavutlarla Bask'ların şimdiye kadar hiç bir dil manzumesine sokulmıyan dilleriyle eski Gotça ve eski Slavca hakkında da varidirdir. Güneş dilinin tesirlerini Hindistan'la Japonya'ya ve hattâ Amerika'daki Yuçatan yarımadasına kadar takip etmek mümkündür. (Vaktiyle Yuçatan'da yaşıyan ve bilâhare besilleri inkıraza uğrıyan Maya'lar Sümer diline doğrudan doğruya karabeti olan bir dil konuşuyorlarmış). Güneş-Dil teorisi dünya medeniyetine şümulü olan ve Sümer dilinin doğrudan doğruya varisi olarak tanıdığı Türkçeye güneşin etrafında dönen seyyareler için haiz bulunduğu ehemmiyetin aynını atfetmek istiyen totalitler bir muhakeme tarzıdır.

Bu teşvurane teorisinin tarize uğrıyabilecek ne kadar noktası varsa ihtimal dahilinde olduğuna delâlet eden o kadar emsare de mevcuttur. İlim âlemi çoktan beri Elen kültürünü en eski kültür olarak tanımaz olmuştur. Giriş adasının batmış kültürleri bile, en eski kültür olmamakla beraber, Elen kültüründen hayli eskidirler.

Şimdi belki eski Elen ve dolayısıyla Avrupa kültürünün hakikî köklerinin İbrahim'in efsanevi öz yurdu olan Mezopotamya'da, Kaldea'daki Ur şehrinin etrafındaki sahada olduğu keşfedilmişdir.

Bir müddettenberi Bağdad'ın cenubu şarkisinde kâin Tel Asmar namındaki mevkiide Chicago'daki "Oriental Institute" öğretmenlerinden Profesör Henri Frankfort tarafından büyük bir faaliyetle hafriyat yapılmaktadır. Bu hafriyat pek değerli ve dikkate değer neticeler vermiştir. Hafriyatta çıkan eşyadan bir kısmının yalnız mahdud ilim adamlarına alâkadar etmesine mukabil diğer kısmı her tarafda alâka uyandıracak mahiyettedir. Tel Asmar'da Elen ve Mikeen kültürlerine tekaddüm eden bir kültür merkezi mevcud bulunmuş olmasına rağmen her tarafda alâka uyandıracak bir mahiyet arzeden bu eşya kısmen tamamen Elen, kısmen tamamen Mikeen olduğu hissini veren bir mimari ile bir heykeltıraşının bakıyeletidir.

Binalarla sair güzel sanat eserlerine aid şekillerin bugün reconstruction'ları mümkün olmayan diğer medeniyet teferrüatıyla birlikde bir dar yerinden Ege denizini aşarak Elen ülkesine ve oradan da Avrupa'ya geçmiş oldukları böylece isbat edilmiş olmaktadır.

Tel Asmar hafriyatında çıkan eşyadan yalnız bu neticeye bile varılmış olsa idi Güneş-Dil teorisi yarı yarıya isbat edilmiş olur, yani Anadolu'nun eski sakinlerinin kendileri gitmeden evvel batıya medeniyetlerini ve kültürlerini yollamak suretiyle Avrupa'da yeni kültürler yarattıkları yahud orada eskiden mevcud istidai kültürleri esaslı bir surette değiştirdikleri sübut bulurdu. Fakat Tel Asmar civarındaki şehir harabesinin yamaçlarından birinde bulunan iki garib vazo ilim adamlarını daha uzak neticelere vardıracak bir mahiyet arz etmektedir.

Üzerlerindeki tezminat ile muhteviyatlarının manası lâayıkile anlaşılincıya kadar bu vazoların nasıl bir maksada

hizmet ettikleri tayin edilmemiş^tti. Vazoların üzerindeki tezyinat Önasya kültürlerinin en merkezi^t motiflerini teşkil eden yılan, aslan, koç ve boga gibi hayvanları musavvir bulunyordu. Vazoların birinin üzerindeki yılanlar, sanki bir şey içmek istiyorlarmış gibi, kenara varmağa çalış^tışıklarını gösterir bir vaziyet arz ediyorlardı. İkinci vazo da, üzerindeki resimlerin tertibi bakımından, hayreti celbedecek bir surette Laokoon Grupuna benziyordu. ⁴ki bu cihet Homer'in hikâyelerinin menşeinin Anadolu olduğumu bir ker^tte daha teyid^t etmektedir. İkinci vazonun içinde bir kab^t ile bazı küçük kuşlara ve memeli hayvanlara aidi^t kemikler bulunmuş^ttu. Bundan da azamî emniyetle, ve katiyetle vazoların içinde yılanların yaşamış olduğu neticesi çıkarılabilir.

Anadolu'nun eski sekencesinin sırf teşhir maksadıyla bir "terrarium" vücud^t getirmiş olmalarına ihtimal verilemez. Burada hafriyatçıların karşısına çıkan bekaya herhalde emsaline Önasya'nın hiç bir yerinde tesadüf edilemeyen bir Yılan kültürüne aidi^t olsa gerekir. (Orada böyle bir kült mevcut^t bulunmuş olsa bile henüz onun hiç bir izine tesadüf edilememiştir)

İmdi, ilk devirlerde yılan kültüne sahne olan Indus vadisinde de aynı tezyinatı ihtiva eden vazolar bulunmuş^ttur. Binaenaleyh mesele şimdi şu noktaya dayanmaktadır: Yılan kültü iki mantakanın hangisinde daha eskidir; Hindistan'da mı, yoksa Anadolu'da mı?

Şeyde^t Anadolu hafriyatında çıkan eşyanın (burada M.^tl.^tden 2.000 sene evveline aidi^t eşya bulunmaktadır) Hindistan'da yapılan hafriyat neticesinde elde edilen eşyadan daha yaşlı olduğu anlaşılırsa Hind^t kültürünün Batıdan neme bulduğu sabit olacaktır; ● Avrupa kültürünün Doğu'dan feyz^a almış olması gibi. Böylece Güneş-Dil teorisinin, kendisine daha ziyade Güneş-Kültür -/.

teorisi demek icab eden sahalara da şamil olmak üzere, haklı olacağı parlak bir surette sübut bulacaktır.

Şimdi yapılacak şey bugüne kadar elde edilen ve mikdarı fazla olmayan delilleri toplayıp ilim ve mantık bakımından kendisine taarruz edilemeyecek bir küll haline getirmektir. Bu uğurda müracaat edilebilecek vasıtaların en münasibi de (Bilhassa Mezopotamya ile Hindistan arasındaki mintakalarda) yeni yeni hafriyat yapmaktır. Belucistan'da ve Cenubî İranda gelişen Profesör Stein eski kültürlerin toprak altında kalan izlerini aramakla meşguldür.

Şayet bu araştırmalar neticesinde hakikaten Milâdî İsa'dan 2.000 ilâ 3.000 sene evvel Anadolu'dan kuvvetli bir kültür yayılmasının vukua geldiği tebeyyün ederse eski insanlık tarihini çehresi değişecek ve Orta Asya'nın bir zamanlar münbit olan çöllerinden çıktığı sanılan insanlık kültürünün (Orta Asya'dan Hind'e gidip oradan da evvelâ şimalî şarkî sonra şimalî garbî istikametinde büyük bir kavis çizerek Avrupa'ya dönmüş olmasına rağmen) pek o kadar uzaklardan gelmediği anlaşılacaktır.

Dünya medeniyetinin menşei

"Güneş-Dil" ve Tel Asmar'da çıkan yılanlı vazolar .

İnsan neslinin menşei nedir ? Bugünkü kültürümüzün kökleri nerededir ?

Bu eski mesele henüz halledilebilmiş değildir. Lâkin hatırlatma esnasında meydana çıkan eserlerin manasını inceden inceye "tabir" suretiyle ona yaklaşmak mümkün olmuştur. Ön Asya'nın prehistorik kültür merkezlerine, bilhassa Sümerlere ait taş ve kil üzerine yazılmış eski vesikaların deşifre edilmesine muvaffakiyet elverdiği tarihten beri ilk insanlık etrafında yapılan araştırmaların veçhesi değişmiştir . Türk dil arayıcıları tarafından kurulan Güneş-Dil teorisi bu araştırmalarda elde edilen neticeleri toplamaktadır .

Güneş-Dil teorisi yalnız Sümer metinlerinin açılması üzerine müstenit bulunmayıp aynı zamanda kısmen ispat edilmiş olan şu nazariyeye dayanmaktadır: Anadolu'nun özel kültür sahibi en eski sakinleri, Türk aslından olan ve binlerce senedenberi İleri Asya'daki yurdlarından Avrupa'nın garp kıyısına kadar dayanan akinler yapmış bulunan milletlerin şecresidir .

Garpte son asırlarda Anadolu'ya bir başına hâkim olmuş bulunmak rolünü Selçuk Türklerine atfetmek âdet olmuştur. Halbuki Selçuk'ların gayri ve onlardan çok eski Türk kabilelerine Anadolu dünyasına binlerce yıl evvel hâkim olan tabaka nazariyesi bakmağa alışmak lâzımdır .

Güneş-Dil teorisinin esas şartlarından birini teşkil eden bu iddia bir çok hafriyat ile ispat edilmektedir .

Güneş-Dil teorisi eski Türk aslından olan milletlerin Anadolu'da bütün dünya kültürlerinin ve bilhassa dünya dillerinin tekâmülü üzerine hâkimâne bir surette nafiz olduklarının ve bütün dillerin eski Sümer dilinden doğuş ve eski Sümer diline bağlı diller olduğunun filolojik ve lengüistik usullerle tespiti kabil olduğunu nâtıktır. Bu yalnız Semitler ile Elenler gibi komşu milletlerin dilleri hakkında sari olmayıp aynı zamanda Arnavutlarla Bask'ların şimdiye kadar hiç bir dil mansumesine sokulamayan dilleriyle eski Gotça ve eski Slava hakkında da verittir. Güneş dilinin tesirlerini Hindistan'la Japonya'ya ve hattâ Amerika'daki Yukatan yarımadasına kadar takip etmek mümkündür. (Vaktiyle Yukatan'da yaşayan ve bilâhare hasilleri inkırasa uğrıyan Maya'lar Sümer diline doğrudan doğruya karabeti olan bir dil konuşuyorlarmış). Güneş-Dil teorisi dünya medeniyetine şümülâ olan ve Sümer dilinin doğrudan doğruya verisi olarak tanıdığı Türkçeye güneşin etrafında dönen sayyareler için haiz bulunduğu ehemmiyetin aynını atfetmek istiyen totaliter bir muhakeme tarzıdır .

Bu cesurane teorinin tarise uğrıyabilecek ne kadar noktası varsa ihtimal dahilinde olduğuna delâlet eden o kadar emare de mevcuttur . İlim âlemi çoktan beri Elen kültürünü en eski kültür olarak tanımas olmuştur . Girit adasının batmağ kültürleri bile, en eski kültür olma - makla beraber, Elen kültüründen hayli eskidirler .

Şimdi belki eski Elen ve dolayısıyla Avrupa kültüründe hakikâ köklerinin İbrahim'in efsanevî 8z yurdu olan Mezopotamya'da, Kaldea'daki Ur çabrinin etrafındaki sahada olduğu keşfedilmiştir .

Bir müddettenberi Bağdadın cemhu şarkisinde kâin Tel Asmar nsaındaki mevkiye Chicago'daki "Oriental Institue" öğretmenlerinden Profesör Hanri Frankfort tarafından büyük bir faaliyetle hafriyat yapılmaktadır. Bu hafriyat pek değerli ve dikkate değer neticeler vermiştir. Hafriyatta çıkan eşyadan bir kısmının yalnız mahdut ilim adamlarını alâkadâr etmesine mukabil diğer kısmı her tarafta alâka uyandıracak mahiyettedir. Tel Asmar'da Elen ve Mikeen kültürlerine tekaddüm eden bir kültür merkezi mevcut bulunmuş olmasına rağmen her tarafta alâka uyandıracak bir mahiyet arzeden bu eşya kısmen tamamen Elen, kısmen tamamen Mikeen olduğu hissini veren bir mimariîle bir heykeltraşının bakıyeleri - ridir .

Binalarla sair güzel sanat eserlerine ait şekillerin bugün reconstruction'ları mümkün olmayıyan diğer medeniyet teferrüatıyla birlikte bir dar yerinden Ege denizini aşarak Elen ülkesine ve oradan da Avrupa'ya geçmiş oldukları böylece ispat edilmiş olmaktadır.

Tel Asmar hafriyatında çıkan eşyadan yalnız bu neticeye bile varılmış olsa idi Güneş - Dil tesiri yarı yarıya ispat edilmiş olur, yani Anadolu'nun eski sakinlerinin kendileri gitmeden evvel batıya medeniyetlerini ve kültürlerini yollamak suretiyle Avrupa'da yeni kültürler yaratmış oldukları yahut orada eskiden mevcut iptidai kültürleri esaslı bir surette değiştirdikleri sübut bulurdu. Fakat Tel Asmar civarındaki şehir bazarlarının yamaçlarından birinde bulunan iki garip vazo ilim adamlarını daha uzak neticelere vardırarak bir mahiyet arzetamaktadır .

Üzerlerindeki tasyinat ile muhteviyatlarının manası lâyikiyle anlaşılıncaya kadar bu vazoların nasıl bir maksada hizmet ettikleri tayin

edilmemişti . Vazoların üzerlerindeki tezyinat Ünasya kültürlerinin en mergup motiflerini teşkil eden yılan, aslan, koç ve boğa gibi hayvanları musavvir bulunuyordu. Vazoların birinin üzerindeki yılanlar, sanki bir şey içmek istiyorlarmış gibi, kenara varmağa çalıştıklarını gösterir bir vaziyet arz ediyorlardı. İkinci vazo da, üzerindeki resimlerin tertibi bakımından, hayretli celbedecek bir surette Laokoon Grupuna benziyordu ki bu cihet Homer'in hikâyelerinin menşinin Anadolu olduğunu bir kere daha teyit etmektedir. İkinci vazonun içinde bir kap ile bazı küçük kuşlara ve memeli hayvanlara ait kemikler bulunmuştur. Bundan da azamî emniyetle, ve katıyetle vazoların içinde yılanların yaşamış olduğu neticesi çıkarılabilir .

Anadolu'nun eski sakenesinin sırf teşhir maksadiyle bir "terrarium" vüenda getirmiş olmalarına ihtimal verilemez. Burada hafriyatçıların karşısına çıkan bekaya herhalde emsaline Ünasya'nın hiç bir yerinde tasadüf edilemeyen bir Yılan kültüne ait olsa gerektir. (Orada böyle bir kült mevcut bulunmuş olsa bile henüz onun hiç bir izine tasadüf edilememiştir)

İnci, ilk devirlerde yılan kültüne sahne olan Indus vadisinde de aynı tezyinatı ihtiva eden vazolar bulunmuştur. Binaensaleyh mesele şimdi şu noktaya dayanmaktadır: Yılan kültü iki mintakanın hangisinde daha eskidir; Hindistan'da mı, yeksa Anadolu'da mı?

Şayet Anadolu hafriyatında çıkan eşyanın (burada Milâttan 2.000 sene evveline ait eşya bulunmaktadır) Hindistan'da yapılan hafriyat neticesinde elde edilen eşyadan daha yağlı olduğu anlaşılırsa Hint kültürünün Batıdan neme bulduğu sabit olacaktır; Avrupa kültürünün Doğu'dan feyz almış olması gibi. Böylece Güneş-Dil teorisinin ,

kendisine daha ziyade Güneş-Kültür teorisi demek idap eden sahalara da gamil olmak üzere, haklı olduğu parlak bir surette sübut bulacaktır.

Şimdi yapılacak şey bugüne kadar elde edilen ve miktarı fazla olmayan delilleri toplayıp ilim ve mantık bakımından kendisine taarruz edilemeyecek bir küll haline getirmektir. Bu uğurda müracaat edilebilecek vasıtaların en münasibi de (Bilhassa Mezopotamya ile Hindistan arasındaki mintakalarda) yeni yeni hafriyat yapmaktır. Belucistan'da ve Cembü İranda çalınan Profesör Stein eski kültürlerin toprak altında kalan işlerini araamakla meşguldür .

Şayet bu araştırmalar neticesinde hakikaten Milâdî İsa'dan 2.000 ilâ 3.000 sene evvel Anadolu'dan kuvvetli bir kültür yayılmasının vukuu geldiği tebeyyün ederse eski insanlık tarihinin çehresi değişecek ve Orta Asya'nın bir zamanlar münbit olan çölllerinden çıktığı sanılan insanlık kültürünün (Önasya'dan Hind'e gidip oradan da evvelâ şimali şarkî sonra şimalî garbî istikametinde büyük bir kavîa çıkarak Avrupa'ya dönmüş olmasına rağmen) pek o kadar uzaklardan gelmediği anlaşılacaktır.